

az olvasó ajánlja

Szekáry Zsuzsanna

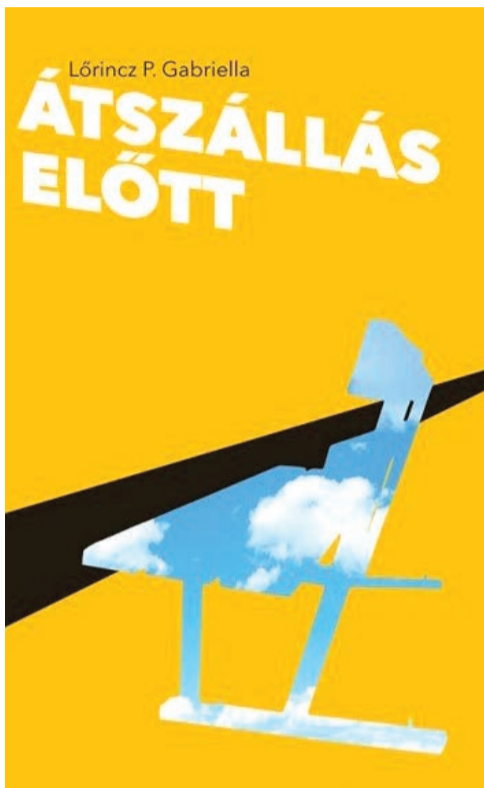
MEGRÁZÓ ISTENÉLMÉNY

Lőrincz P. Gabriella kárpátaljai költő negyedik verseskönete, az *Átszállás előtt* jelentése átmenetet, megállót, időleges állomást sugall az olvasónak. A könyv az előző három kötetnek (Karcok, Fény-hiány, Szürke) legmaradékosabb verseit és új költeményeket tartalmaz, amelyet nagy izgalommal vettem a kezembe, ugyanis a szerző az egyik kedvenc kortárs költőm.

Az erős szimbólumokat, néha sokkoló szókapcsolatokat magába tömörítő verseskönyv mottójául az alkotó Hervay Gizella sorait választotta, ami nem véletlen, a két költészet motívumrendszere „rokonságban” áll egymással. Hervay mellett ugyanakkor felfedezhető egy erős Nemes Nagy Ágnes-hatás is.

Lőrincz P. Gabriella lírája letisztult, közérthető, izzadságszagú erőlködéstől mentes költészet. Olyan nehéz témákat ölel fel, mint a betegség, az elmúlás, a hátrahagyottak magánya, a tárgyakhoz fűződő, meglepően bonyolult kapcsolatok, a nők komplex lelkiállása és társadalmi helyzete, az anyaság és az Istenhez fűző-

dó viszony. Bizony, végre valaki mer írni Istenről! A halálról szóló és az istenes-filozofikus versei a legmegrázóbbak. Kissé borús hangulatot kölcsönöznek a kötetnek, saját problémáinkat

ismerjük fel a versekben, olvasásuk közelebb visz bennünket belső poklunkhoz, az élet árnyékosabb oldalaihoz.

Lőrincz P. Gabriella: *Átszállás előtt. Előretolt Helyőrség Íróakadémia – Budapest, 2017*

mese

A TÁLTOS KAKAS

(csángó mese)

Ahogy minden gyerek tudja, többféle táltos¹ állat van a világon, de annyira táltos, mint a kakas, nem nagyon található.

Mivel régen az állatok kapcsolatban maradtak a természettel, nekik könnyebb volt táltosnak maradni, ezért ők jól és bölcsen tervezik az életüket. A haláltól se félnek annyira, mint az ember, mert ők ismerik a halhatatlanságot.

Na! De biztos azt mondjátok, hogy a táltos kakasról már tudtok, akkor én most miért térek vissza pont erre a mesére? Azért, mert úgy érzem, hogy nektek is el kell mondanom azt, amit én is hallottam fiatalkoromban.

Egyszer kimentünk a mezőre szántani, és ilyenkor nemcsak felnőttek dolgoznak, hanem olyan értelmes és erős fiúk, akik segíteni tudnak az időseknek.

Az én szimborám² egy fiatal gyerek volt, nem sokkal kisebb nálam. Nem érkezett meg időben az egyeztetett déli pihenés után, hogy végezhessük a munkánkat. Ezért elindultam utána, mert tudtam, hogy a vénnyek³ ilyenkor mesét szoktak mondani a gyerekeknek azért, hogy ne játszadozzanak, s ne fáradjanak ki. Mert ki vezetné akkor a barázdába az ökröt, a lovat, hogy a szántónak könnyebb legyen tartani az ekét?

A nagy öreg vacsoránál nagy lárma hallatszott, a vénnyek éppen kérdezték a gyermekeket, hogy mit tudnak a kakasról, miért táltos ő.

Mindenki sorban válaszolt:

– Én úgy tudom – mondta az egyik gyerek –, hogy a kakas ismeri az óra rendjét, és méri is azt, éjfél után estig énekel óráról órára, hogy üzenjen nemcsak a tyúkseregének, hanem az embereknek is, hogy mennyi van még reggelig és estig.

– Én pedig azt is tudom – mondta a második –, ha a kakas este későn, amint abahagyta a kukorékolást és újra megszólal, akkor a következő nap megváltozik az idő, például, ha ma esett és esős idő volt, holnap meleg lesz, és télen is ez történik a havazásnál.

A harmadik gyerek azt is elmondta, hogy amikor a kakas nem jelzi az időt, akkor valamilyen esemény történik az azt követő nap vagy éppen azon a napon. Nem tudta elmondani, milyen esemény, de a többiek kiegészítették:

– Ha a küszöbön szólal meg a kakas, akkor idegen érkezik.

– Ha a kemence előtt szólal meg, akkor lehet, hogy valami esemény, amiben kell használni e kemencét, pl. menyegző, halott, keresztelés vagy más átlépés az életbe.

Egy másik még bölcsebben azt mondta, hallotta, hogy ha a kakas a kapun áll, és ott szólal meg, akkor leánykérés⁴ történik,

s amelyik faluirányba fordul a kakas, onnan lesz e nyirely⁵ vagy e nyírásza.

– Ha a ház tetőin szólal meg, akkor vigyázzon a gazda, mert tűzvész lehet annál a háznál.

Aztán majdnem fél óráig mondták tovább a történeteket, amelyekből olyan sok volt, hogy én nem tudnám nektek mind egyiket felsorolni.

Az egyik történet annyira megfogott, habár felnőttebb leányke voltam, hogy máig is emlékszem rá.

A vény tanító, amint kifogyott a gyerekek válasza, összefonta a lábait, elővette a pipát a szájába, és azt mondta a fiúknak, hogy erre hallgassanak:

Gyimesbükkői viselet

– Régen, amikor még őseink nem ismerték az Óperenciás-tengert, és amikor az anyaméh⁶ országában éltek, akkor az állatok megijósolták, hogy és mint lesznek kikergetve az emberek az Éden kertjéből, s ezután el kell hagyniuk a nekik rendelt szép vadászmezőket.

De, hogy ismertessék egymással az eseményeket, a kakast helyezték ki vigyázni, nehogy ember legyen a közelben, és akkor e titok elvész. Ennek ellenére a kakas olyan érdekességet tartotta az állatok beszélgetését, hogy a kíváncsiságtól észre se vette, hogy az egyik ember leselkedik és hallgatja, amint az állatok különböző törvényeken keresztül megértik, mi lesz az ember sorsa.

Duma-István András

A kakas, mint háziállat, jól elgondolkodott a dolgon, öszszeszedte a tyúkseregét és a többi hozzá tartozó alárendelt kakast, hogy ők is beszéljék meg, miképpen fogják megrendezni életüket az új világban, de a beszélgetés közben egy kisebb pislenykakas⁷ észrevette, hogy az ember hallgatódzik. A nagy kakas úrhoz szaladt elmondani, hogy mi történt. Erre kitört a lárma, s azután az állatok megátkozták az embert az ismert törvénnyel: ha az ember újesztendő estéjén meghallja az állatok beszéljét, akkor azonnal megtalálja a halál, s nem tudja elmondani az embertársainak a hallottakat. Habár, ha elmondja napkeltéig valamilyen társának, akkor fébb, hogy azok is halált szenvednek.

Ez nagy ellenségeskedést keltett azután az emberek és az állatok között, nem volt elég az előző átok, most már a pusztulás is rájuk száll majd.

A bölcs csodaszarvas erre úgy döntött, hogy valamilyen büntetést ad a kakasnak, mert nemcsak hogy elhanyagolta a feladatát, hanem titkolni is akarta a tettét, és akkor az állatok egysege összehullott volna, hisz ők nem titkolják el a bűnt, mivel nincs is bűn.

Nos az átok ez volt:

– Táltosi képességed folyamatosan gyarapodjék, de ezt ne tudd elmondani az embernek, csak a „kukurikú” szóval. A tyúkjaidnak hízelgő hízással tudjál üzenni. S ha az ember reggel újesztendőben nem vaskarikában ebédelteti meg a baromfiat, akkor a tyúkmenzetségnek nagy halálozása legyen az évben.

Ezért mamáig abroncsból esznek a tyúkok újesztendő reggelén minden csángó magyar udvarában, hogy megmaradjon az egység. Csak az emberek nem tudnak így tenni, ezért esnek mindig egymásnak, főképpen a magyarok, akik ismerték és tudták az állatok bölcsességét. Akkor lesz béke a világban, amikor a magyar magyar ellen nem harcol, és az ember embertársa ellen nem tesz, majd akkor meggyarapodik az állatok világa.

1 Nálunk ezt táltosnak mondják, de így írom, hogy megértsétek.

2 Cimborám, az, akivel együtt dolgozom, majdnem baráti kapcsolat, de inkább szükségleti barátkozás.

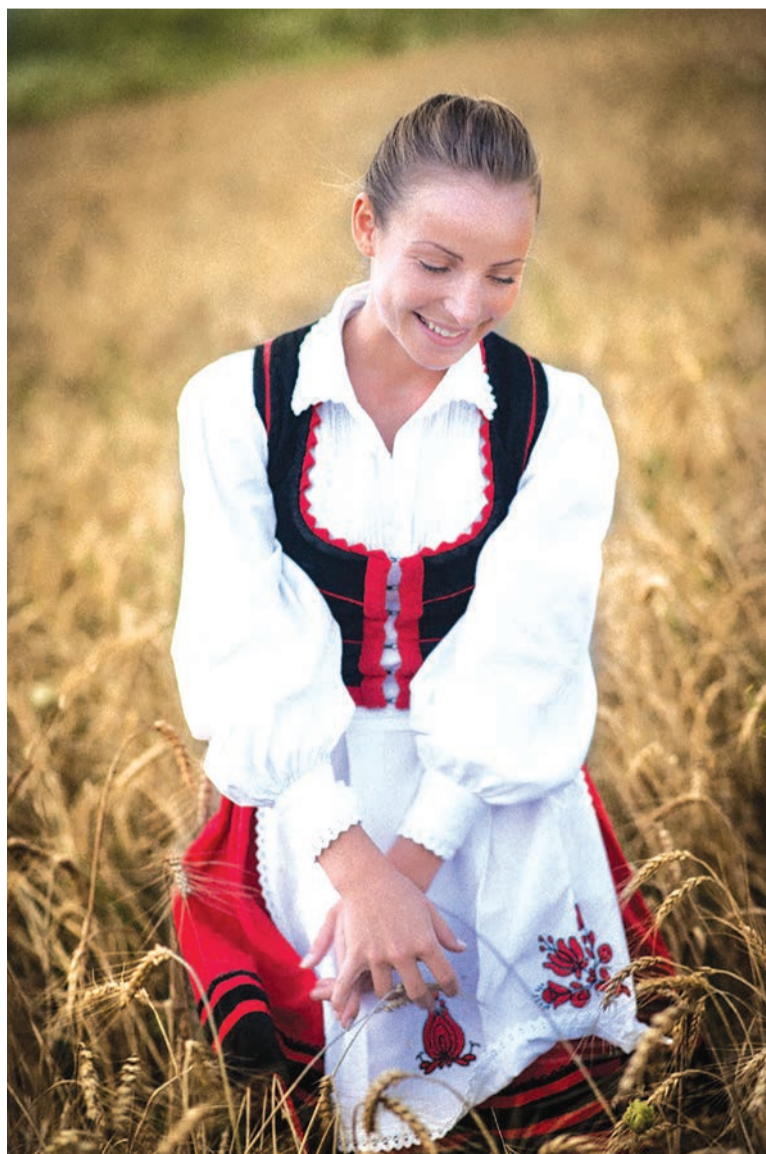
3 Vének

4 Menyegző előtt három leánykérés van: az egyik, amikor a fiú megkéri a leányt, a másik, amikor elkéri a szüleitől, és a harmadik, amikor a fiú rokonsága elkéri a lányt a szüleitől.

5 Nyirely: vőlegény, nyírásza: menyasszony. A két szó a nyír(fa) képzése, ugyanis nyírfából készítik a virágos pácát, amely a mátkaságból a családos életbe való átlépést jelképezi. A nyírből való virágos pác a termékenység szimbóluma, ezzel kéri ki a leányt a szüleitől, ezekkel állják körbe lánytársai a menyasszonyt.

6 Anyaméhben fejlődik ki az ember teste, de ugyanígy a család anyaméhében a lélek, s az ember a társadalom anyaméhében, a falujában, az országában.

7 Pisleny: kiscsirke, amelyik pislog. Ebben az esetben a kakascsirke: kakaspisleny.

Szentléleki viselet